

В останньому листі 1926 р. до Р. Перфецького А. Жук визнав, що в Галичині фактично сформувалася нова організація, не маючи на увазі Незалежну групу УНДО, яка "для певних чинників є дуже приємлива, більш цінна, ... і що на цю організацію мусить бути звернена їхня увага і підтримка. Думаю, що тут скоріше треба шукати пояснення поступування тих чинників супроти нашої сторони, коли це поступування дійсно зазнало змін" [6].

Отже, після окупації Галичини польськими військами розпочались довготривалі об'єднаничі процеси серед галицького демократичного середовища, які оформились у створення УНДО. А. Жук як один з представників емігрантського середовища Відня висловлював свої думки щодо об'єднання українських демократичних сил. На початках він вітав створення УНДО, але з певною острогою, оскільки прослідкував тенденції співробітництва з поляками. Пізніше, розчарувавшись у політиці УНДО, схилився до думки створення нової політичної організації в Галичині, яка б співпрацювала із закордонним центром.

А. Магурчак, канд. іст. наук, докторант
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВОПРОС УНДО В КОНТЕКСТЕ ПЕРЕПИСКИ АНДРЕЯ ЖУКА И РОМАНА ПЕРФЕЦКОГО В ТЕЧЕНИЕ 1925–1926 ГОДОВ

Посвящается эпистолярному между Андреем Жуком и Романом Перфецким, в котором освещается отношение к УНДО в 1925–1926 гг. Проанализированы статьи А. Жука, опубликованные в "Украинском прапоре", в которых рассматривалась политическая ситуация в Галичине в контексте взаимоотношений с УНДО. Показана эволюция взглядов А. Жука на УНДО – от восприятия к разочарованию. Используются архивные материалы из канадского личного фонда А. Жука

Ключевые слова: Андрей Жук, Роман Перфецкий, УНДО, заграничный центр, "Украинский прапор", Галичина.

A. Magurchak, PhD (equiv. in History), Applicant for Doctor of History Degree
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

UNDA QUESTION IN THE LIGHT OF CORRESPONDENCE BETWEEN ANDRIY ZHUK AND ROMAN PERFETS'KYI 1925–1926

The publication is dedicated to the correspondence between Andriy Zhuk and Roman Perfets'kyi, which highlights the attitude towards the Ukrainian National Democratic Association during the years of 1925–1926. Analysed articles A. Zhuk, which were published in the "Ukrainisky prapor" in which a political situation in Galychina was examined in the context of mutual relations from UNDA. The evolution of A. Zhuk's views on UNDA from perception to disappointment is presented. The archived materials are used from the Canadian personal fund of A. Zhuka.

Key words: Andrey Zhuk, Roman Perfeckiy, UNDA, oversea center, "Ukrainisky prapor", Galychina.

УДК 94 (728)

О. Машевський, д-р іст. наук, проф.,
Є. Браїлян, студ. магістратури,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

БРИТАНСЬКО-ФРАНЦУЗЬКЕ СУПЕРНИЦТВО В КАРИБЬСЬКОМУ БАСЕЙНІ У XVII–XVIII СТОЛІТТЯХ

Проаналізовано боротьбу Великої Британії та Франції в Карибському басейні. Визначено причини загострення відносин між Англією та Францією в Новий час. Розглянуто економічний, дипломатичний, військовий аспекти суперництва. Першопочатково обидві європейські держави прагнули посилитися за рахунок міжнародної торгівлі. З початку XVIII ст. Іспанська та Португальська імперії в Новому Світі зазнавали стагнації. В першій половині XVII ст. Англія та Франція колонізували острови в Карибському басейні. Розбудувавши колоніальний апарат, метрополії розпочали боротьбу за сфери впливу в регіоні. Незмінними складовими Війни Аугсбурзької ліги (1689–1697), Війни за іспанську спадщину (1701–1714), Семилітньої війни (1756–1763) були дипломатична та військова боротьба за острівні території. Досліджено місце і роль Вест-Індії в міжнародних відносинах XVII–XVIII ст.

Ключові слова: Карибський басейн, Велика Британія, Франція, колоніалізм, Семилітня війна, метрополія, зовнішня політика.

Острови Карибського басейну в XVII – на початку XIX ст. стали центром боротьби за вплив між провідними європейськими державами: Англією, Францією, Голландією. Ці держави порушили монополію Іспанської імперії на території в Латинській Америці. Однак головними країнами в регіоні стали Велика Британія та Франція. В цей час саме вони визначали баланс сил у регіоні.

Основним завданням статті є аналіз на основі джерельної бази та історіографії проблеми британсько-французького суперництва в Карибському басейні як

Список використаних джерел

1. Таравська Я. Громадсько-політична та науково-публіцистична діяльність Андрія Жука (1880–1968 рр.). : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Я. Таравська ; Черніг. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2012. – 20 с.; Шульгата Н. Андрій Жук у суспільно-політичних процесах Галичини і Наддніпрянщини першої третини XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Н. Шульгата ; Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. – Л., 2013. – 20 с.
2. Васюта І. Політична історія Західної України (1918–1939) / І. Васюта. – Л. : Каменяр, 2006. – 336 с.; Соляр І. Консолідаційні процеси національно-державницьких сил Західної України (1923–1928) : [монографія] / І. Соляр ; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Л., 2010. – 150 с.
3. Library and Archives Canada. – The Andriy Zhuk Collection MG30, C 167. – Volume 23. – File 67.
4. Observer. [Жук А.] З приводу консолідаційних заходів в краю // Укр. прапор. – 1925. – 15 липня.
5. Жук А. З хворої голови на здорову // Укр. прапор. – 1925. – 15 мая.
6. Library and Archives Canada. – The Andriy Zhuk Collection MG30, C 167. – Volume 23 – File 68.

Надійшла до редколегії 18.03.14

складової міжнародних відносин Нового часу. В сучасній українській історіографії, нажаль, відсутній науковий доробок із цієї проблематики. Саме тому ця тема є актуальною на даний момент. В цій статті буде розглянуто причини британсько-французького суперництва, його особливості та наслідки.

За режиму Протекторату О. Кромвеля відбувся подальший розвиток "атлантичного вектору" колоніальної політики Англії [1, с. 100]. Вибір саме цього напрямку не в останню чергу був зумовлений бажанням підірвати

© Машевський О., Браїлян Є., 2014

військову могутність Іспанії – давнього ворога Англії. До того ж, англійських комерсантів приваблювала торгівля із Іспанською Америкою. Однак, вона була суворо регламентована і перебувала під жорстоким контролем з боку іспанської колоніальної адміністрації. Намагаючись обійти заборони і встановлені правила, англійські торговці широко практикували контрабандну торгівлю та вдавалися до послуг корсарів. Отож, контрабандна торгівля та піратство стали першими формами проникнення англійців до Іспанської Америки. Особливо приваблював англійців Карибський басейн з огляду на декілька міркувань. По-перше, саме тут пролягали шляхи сполучення між метрополією (Іспанією) та її володіннями у Новому світі, де можна було б розраховувати на багату здобич. По-друге, оскільки військової сили Англії було ще недостатньо для масштабних операцій на суші в континентальній частині Іспанської Америки, численні острови Карибського басейну розглядались як опорні бази для нарощування англійської присутності у регіоні та контрабандної торгівлі. За винятком Великих Антильських островів: Еспаньоли, Куби та Ямайки, на інших островах іспанської адміністрації не було [7, с. 26].

Розглядаючи розвиток Карибського басейну в першій половині XVII ст. варто відзначити, що баланс сил у цьому регіоні визначали декілька факторів сили. Перш за все, це були Іспанія та Португалія, які домінували в регіоні. Іншими факторами були держави, що порушили монополію Іберійських країн у Америці – Англія, Франція, Голландія, Данія. Англія та Франція, у свою чергу, були провідними європейськими державами з могутнім торговельним та військовим флотом. Безумовно у Вест-Індії спостерігалася екстраполяція боротьби європейських країн за світове панування. Метрополії прагнули у своїх колоніях реалізувати власні політичні, економічні, соціальні задуми, які не завжди були тотожними з прагненнями колоністів. Таким чином, існував комплекс інтересів та конфліктів, що були пов'язані з політикою в Карибському басейні європейських метрополій.

Приклад Сент-Крістоферу був досить показовим: саме там вперше виявилися суперечності між неіспанськими антильськими колоніями. Період мирного співіснування на одному острові англійських і французьких колоній у відповідності з умовами угоди був досить нетривалим.

Друга половина XVII ст. у Антильському регіоні стала часом формування нового балансу сил між європейськими метрополіями. В цей час відбувається поступовий вихід Англії і ще в більшій мірі Франції на лідируючі позиції у Вест-Індії, в той час як інші держави починають відігравати все більше другорядну роль на просторах Карибського басейну. Зміна розстановки сил між гравцями на політичній арені Антіл у свою чергу наперед визначила вихід там на перший план нового центру дипломатичного та військового протистояння – між Францією та Великою Британією, – який мав першочергове значення для історії регіону. Таким чином кінець XVII – початок XVIII ст. пройшли для Вест-Індії під впливом суперництва двох провідних європейських націй. Без сумніву, що причини цих процесів мали суперечливий характер. З одного боку, вони були пов'язані з ситуацією в Європі та з наростаючим англійсько-французьким суперництвом, яке в свою чергу впливало на становище в Північній Америці та Карибському басейні. З іншого боку, слід не забувати про місце та роль місцевого фактору в міжнародних відносинах у Карибському регіоні. І в цьому випадку, безумовно, треба виділити два домінуючі процеси, які складали зміст зазначеного періоду та які справили помітний вплив на ситуацію: спостерігалася посилення позицій Великої Британії та Франції в регіоні паралельно з всебічною інтеграцією їхніх колоній в державну політику монополій; тривала подальша трансформація соціуму та економіки

антильських колоній цих держав та підвищення їхньої ролі в світовій економіці того часу.

З включенням колоній в загальний комплекс політики метрополій в значній мірі зазнав трансформації власне характер військового протистояння британців та французів на Антілах. Англійсько-франко-голландська війна 1664 – 1667 рр. у Вест-Індії першопочатково розвивалася, головним чином, як регіональний конфлікт. Англійська колоніальна влада після військових перемог над голландцями вирішила скористатися станом війни, щоб напасти на французів, захопивши нові території, необхідні для подальшого розвитку англійських антильських колоній. Англійці недооцінили сили ворога, французи не лише відбили англійський напад, але й самі успішно провели контратаку.

Після захоплення Монтсеррату та Антигуа колоніальна адміністрація Британської Вест-Індії вважала ситуацію загрозливою. Французи прагнули захопити Барбадос, однак у цей час втрутився у справу Лондон. Метрополія спрямувала в Карибський басейн війська та флот, щоб відбити захоплені французами острови та колонізувати нові території.

Переходячи до розгляду англійсько-французької боротьби за Карибський басейн у контексті Війни Аугсбурзької Ліги треба відзначити, що тоді стратегічні операції на Антілах були в більшій мірі справою метрополії, ніж власне самих колоністів. Колонії стали посідати визначне місце у військових планах метрополії та почали залучатися королівські флоти Великої Британії та Франції, а не місцеві збройні сили [8, р. 167].

Період XVIII ст. для островів Карибського регіону мав наступні особливості. У цей час вже остаточно було встановлено політичну систему у французьких та британських колоніях, ці території були інкорпоровані до імперських економік. Безумовно, не можна не відзначити, що магістральною подією для регіону стала Семилітня війна (1756 – 1763 рр.) у першій половині XVIII ст. британсько-французьке суперництво являло собою економічну боротьбу, а не збройне протистояння, що мало місце в попередні періоди.

У другій половині XVII – на початку XVIII ст. зростали об'єми міжнародної торгівлі Великої Британії. Це все було спричинене посиленням колоніальної експансії в Північній Америці та Карибському басейні. В цей час Англія захоплює Ямайку, Багамські острови, Барбуду, Монтсеррат. XVIII ст. у англійській історії представлене колоніальними та торговельними війнами. Головним супротивником Англії в боротьбі за світове панування була Франція [6, с. 36].

Французькі купці розпочали пошуки зовнішніх ринків поза Європою практично одночасно з англійськими. Зіткнення колоніальних та торговельних інтересів Англії та Франції було неминучим.

Під час війни Аугсбурзької Ліги (1689 – 1697 рр.) велися військові дії між Англією та Францією у Вест-Індії. Щоправда, англійці не досягли успіху в цій військовій кампанії. Невдовзі після оголошення війни, в серпні 1689 р. французи швидко окупували острів Сент-Крістофер; всі наступні спроби англійців захопити острів були безрезультатними. Такими ж невдалими були напади британців на французькі острови Мартініку та Гваделупу, як і здійснена в 1695 р. спроба висадитися на Гаїті. Рівсівський мирний договір 1697 р. зобов'язував обидві сторони взаємно повернути всі захоплені території та відновив довоєнний статус-кво, щоправда Сент-Крістофер залишався французькою територією [4, р. 125].

Після цієї війни обидві держави прагнули удосконалити свій флот та посилити свої позиції в Європі. В подальшому боротьба британців та французів у Карибському басейні розгорнеться під час Війни за іспанський спадок (1701 – 1714 рр.). Військові дії у Вест-Індії роз-

почалися ще до офіційного оголошення війни. Восени 1701 р. в цей регіон було спрямовано англійський флот, а наприкінці 1701 р. – французький. Обидві країни розраховували на ведення широкомасштабних військових операцій в регіоні. Ескадри обох держав, особливо французька, невдовзі після прибуття сильно постраждали від епідемії та не змогли провести наступальні операції; тому французький флот був змушений повернутися до Франції. Єдиною наступальною операцією британців було лише захоплення острова Сент-Крістофер. Друга операція – захоплення Гваделупи – виявилася невдалою. Протягом 1703 – 1706 рр. військові дії не велися на островах Карибського басейну. Лише в 1706 р. французи спробували посилити свої позиції в регіоні. Їхня атака на Сент-Крістофер була відбита, але французам вдалося захопити невеликий і водночас стратегічно важливий острів Невіс. Після цього аж до підписання миру в 1713 р. організованих військових дій в регіоні Карибського басейну не відбувалося [14, р. 208].

Після Утрехтського миру французький уряд приділяв більше уваги зовнішній, особливо колоніальній торгівлі та стимулював розвиток військово – морського флоту. Останній, в свою чергу, досить швидко збільшувався: у 1715 р. у ньому нарахувалося лише 30 суден, а у 1735 р. – вже 1800. Королівські декрети 1717 та 1727 рр. накладали ембарго на торгівлю іноземців із французькими колоніями. В цей час, в першій половині XVIII ст. колоніальні та торговельні інтереси Великої Британії та Франції були в цілому ідентичними, саме тому тривала боротьба цих держав за світову гегемонію [13, с. 96].

Прихід до влади нової династії призвів до переорієнтації зовнішньополітичного курсу Британії. Якщо за Енн Стюарт його завдання полягало у конфронтації із Францією, то тепер на перший план вийшли інтереси Ганновера, який тяжів до союзу із нею. Отож, британські політики змушені були швидко змінити свої позиції на угоду країні, про яку вони до того мали лише примарне уявлення. Із цим завданням блискуче впорався Роберт Волпол, який очолював уряд у 1721 – 1742 рр. Впродовж двох десятиліть він зосереджував у своїх руках три найважливіші міністерські посади і до того ж був лідером Палати Громад. Саме з часів урядування Р. Волпола закріплюється практика, відповідно до якої очільник кабінету шукав підтримку серед депутатів Палати Громад. Він схилив їх на свій бік різними засобами, в першу чергу, фінансовими заохоченнями та роздаванням посад у парламентських комітетах, кількість яких стрімко збільшувалася. В парламентах Джорджа I близько половини депутатів отримували платежі від Корони. В такий спосіб досягалась лояльність парламентаріїв та забезпечувалася підтримка заходів кабінету. Сам Р. Волпол продемонстрував такі риси, які в майбутньому стануть визначальними для формування образу партійного лідера та партійного організатора.

Вест-індійські володіння Франції успішно конкурували з англійськими в торгівлі колоніальними товарами. Населення французьких колоній за період 1700 – 1740 рр. зросло в 4 рази – з 74 тис. до 310 тис. чол. Основною культурою тут – на островах Гаїті (західна частина острова Сан-Домінго), Мартініці та Гваделупі – був цукровий очерет. Французький цукор конкурував з англійським на світовому ринку. Лише Гаїті давав цукру більше, ніж Британська Вест-Індія разом узята.

Поряд із економічними суперечностями, між Англією і Францією на Антілах існували протиріччя територіального характеру. Вони були переважно пов'язані з проблемою так званих "нейтральних островів", тобто островів Антільського архіпелагу, які формально не належали жодній європейській державі, а також незаселених територій. Найзначнішими з них були Домінік та Сент-Вінсент.

Слід відзначити два масштабні конфлікти між Англією і Францією в Європі – війну за австрійський спадок і Семилітню війну (1756 – 1763 рр.). Свого роду прелюдією до сутичок за Австрійський спадок для Вест-Індії стала "Війна за вухо Дженкінса" – англійсько-іспанський конфлікт, у який, тим не менше, була втягнена Франція, оскільки основною причиною війни було питання торгівлі з Іспанською Америкою, що зачіпало французькі інтереси. Протягом декади (1739 – 1748 рр.) Карибський басейн став зоною важливого міжнародного конфлікту. Британський уряд офіційно оголосив війну 19 жовтня 1739 р., а Іспанія вступила в це протистояння 28 листопада того ж року. Британська війська здобули блискучу перемогу у війні, яка стала логічним продовженням англійсько-іспанського суперництва в Карибському басейні [10, с. 77].

Порівняно з активними наступальними діями англійців під час конфлікту з Іспанією, під час суперництва з французами у Вест-Індії протягом всієї війни за Австрійську спадщину не було значних збройних сутичок із метою захоплення території. Для Антільських островів цей конфлікт став суто морською війною.

Відповідними діями французів стали спроби захистити шляхи сполучення колоній з метрополією. Саме заради цього в 1744 – 1745 рр. на Мартініку та Сан-Домінго були відправлені загони д'Епінея, де Кайлюса та де л'Етандюера, які складалися з 2 – 4 військових суден. Перед ними ставилося завдання крейсерства в Карибському морі.

Ахенський мирний договір 1748 р., яким завершилася війна за Австрійську спадщину для Англії та Франції, лише підтвердив формально нейтральний статус спірних територій [11, р. 521].

Що стосується Семилітньої війни (1756 – 1763 рр.), то на Антілах вона загалом розгорталася за тим же сценарієм, що і попередній конфлікт. Основною метою французького військового флоту першопочатково став захист комунікацій між метрополією та колоніями. Порівняно з попереднім періодом французи стали інакше підходити до вирішення цього завдання: якщо під час війни за Австрійську спадщину французи організовували зв'язок між антільськими колоніями і метрополією за допомогою системи конвоїв, то з початком Семилітньої війни міністерство флоту вирішило відправляти ескадри для стратегічного контролю регіону в цілому.

Основною причиною Семилітньої війни було переплетення колоніальних інтересів Англії та Франції. Театр воєнних дій не обмежувався Європою, а поширився на колонії. Війна не змінила докорінно політичної карти Європи. Її основним результатом стало падіння міжнародного престижу Франції та посилення Англії, яка розширила свої колоніальні володіння за рахунок Франції та Іспанії.

Особливе значення для Британії тоді мав північно-американський ринок. Саме за нього і розгорнулася головна боротьба між Великою Британією та Францією під час Семилітньої війни 1756 – 1763 рр. Формально, Велика Британія брала участь у військових діях на європейському континенті, відправивши туди свій експедиційний корпус, але реально її більше цікавили французькі колоніальні володіння. Війна не припинялась навіть тоді, коли в Європі укладався мир. В. Пітт був прихильником повного вигнання французів із Північної Америки та Індії. Втім, ця позиція не влаштувала молодого монарха Джорджа III (1760–1820), який погодився на умови Паризького миру 1763 р. За ними, Велика Британія здобула від Франції Канаду, усі землі на схід від р. Міссісіпі і низку островів Карибського басейну. Завдяки перемогам губернатора і командуючого військами Англійської Ост-Індської Компанії Р. Клайва під британський контроль в Індії перейшла

Бенгалія. Франції лишилися 5 торгових факторій у Індії без права зводити довкола них фортифікаційні споруди. Також вона втрачала Сенегал у Західній Африці. Флорида переходила Великій Британії від Іспанії в обмін на звільнення Гавани (о. Куба).

В. Пітт Старший стояв на позиціях захисту британської торгівлі та невтручання у європейські справи. Згодом це стане доктриною британської зовнішньої політики, спрямованої на захист колоніальної імперії і підтримання "балансу сил" в Європі. Дотримання британського інтересу на європейському континенті досягалося шляхом "купівлі" союзників, як це було у Війні за австрійську спадщину, де партнером Великої Британії стала Австрія, та у Семилітній війні (1756–1763), під час якої було "куплено" союзництво Пруссії.

Незважаючи на блискучі військові та дипломатичні успіхи, через незгоду із новим монархом Джорджем III у 1761 р. В. Пітт Старший змушений був подати у відставку. З 1761 р. Вест-Індія знову посіла важливе місце в стратегічних планах англійців. Влітку 1761 р. була захоплена Домініка, далі – один із головних островів французів у Карибському басейні – Мартініка [2, с. 156].

Тим не менше, незважаючи на катастрофічний результат Семилітньої війни для французьких Антил, Паризький мир, підписаний 10 лютого 1763 р., відновив у регіоні довоєнний статус-кво [5, с. 27]. Цим документом завершувалося військове протистояння між Англією та французько-іспанською коаліцією. Англія віддала Франції захоплені Гваделупу, Мартініку та Сент-Люсію, залишивши собі Гренаду, а також офіційно встановила контроль над нейтральними до того Тобаго, Сент-Вінсентом і Домінікою. Такі результати миру дають деяким сучасним дослідникам підставу для думки, що Франція в певній мірі ледь не здобула перемогу в колоніальній сфері від Семилітньої війни, поступившись неприбутковими колоніями, але зберігши важливі в економічному відношенні вест-індійські острови. Втрата Гренади компенсувалася офіційним здобуттям Сент-Люсії, яка мала важливе стратегічне розташування відносно Мартініки [3, с. 145].

Отже, можемо підвести підсумки. Карибський басейн, зокрема Британська Вест-Індія, був регіоном, який визначав розстановку сил у міжнародних відносинах. Всі визначні європейські конфлікти вже не могли не включати в себе колоніальну територію. Англійсько-французька боротьба за території в Карибському басейні розпочалася в 1660-х рр. На цей час вже сформувалися колоніальні володіння європейських країн. Ки-

нець XVII – XVIII ст. були відзначені дипломатичною боротьбою Великої Британії та Франції в Європі, що знаходило місце в колоніях. Окрім цього, королівські флоти двох держав воювали на островах. Зазвичай деякі території переходили від однієї держави до іншої. До середини 1760-х рр. помітним стає витіснення Франції з регіону і посилення здобуття нових територій Великою Британією. Остаточно британські та французькі володіння в Карибському басейні встановилися в 1783 р. Версальським мирним договором.

Список використаних джерел

1. Губарев В. Карибский узел колониальных противоречий европейских держав в первой половине XVII века / В. Губарев // Вопросы отечественной и всеобщей истории. – Саратов, 1987. – С. 89–102.
2. Яшина М. В. Становление франко-карибских обществ: 1635–1789. : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.03 / Яшина Мария Вячеславовна. – М., 2005. – 173 с.
3. Ерофеев Н. А. Империя создавалась так... Английский колониализм в XVIII веке / Н. А. Ерофеев. – М., 1964.
4. A collection of all the treaties of Peace, Alliance and Commerce, between Great Britain and other powers, from the Treaty signed at Munster in 1648 to the Treaty signed at Paris in 1783 / ed. by Ch. Jenkinson. – London, 1785. – Vol. 2. – 413 p.
5. Бугашев С. И. Политика Великобритании в отношении Франции во второй половине XVIII века (1755–1789 гг.): автореф. дис. ... д-ра ист. наук : 07.00.02 / Бугашев С. И. – СПб., 2005.
6. Скрипникова Л. В. Английский колониализм в Вест-Индии: Критика буржуазных концепций исторического развития молодых государств Карибского региона / Л. В. Скрипникова. – К.: Вища шк., 1981.
7. Губарев В. Колониальное соперничество европейских держав в Вест-Индии в пер. пол. XVII в. / В. Губарев // Международные связи в средневековой Европе : тез. науч. докл. и сообщений обл. науч.-практ. семинара (16–18 окт. 1988 г.). – Запорожье : Изд-во ЗГУ, 1988. – С. 26–27.
8. General History of the Caribbean. Volume III: The Slave Societies of the Caribbean / ed. by Franklin W. Knight. – Unesco Publishing, 1997.
9. Кушнер А. В. Колонизация Антильских островов и англо-французское соперничество в Вест-Индии (XVII – первая половина XVIII в.): : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.03. / Кушнер Андрей Викторович. – М., 2003. – 271 с.
10. Британская империя: становление, эволюция, распад : учеб. материалы / В. В. Высокова, Е. Ю. Чемякин, К. А. Макрушина и др. ; под ред. В. В. Высоковой. – Екатеринбург: Изд-во "Волот", 2010. – 188 с.
11. Sosin J. M. Louisbourg and the Peace of Aix-la-Chapelle, 1748. / J. M. Sosin // The William and Mary Quarterly, Third Series. – 1957. – Vol. 14, No. 4. – P. 516–535.
12. Dual legacies in the contemporary Caribbean: Continuing aspects of British and French dominion / ed. by Sutton P. – London ; Totowa (N. J.) : Cass, 1986. – XII, 266 p. – (Legacies of West Indian slavery).
13. Яшина М. В. Колониальная экспансия Франции в Карибском бассейне (XVII–XVIII вв.) / М. Яшина // Вест. Рос. ун-та дружбы народов. Серия: Международные отношения. – 2001. – № 1. – С. 92–102.
14. Crouse N. M. The French Struggle for the West Indies, 1665 – 1713 / Nellis Maynard Crouse. – New York : Columbia university press, 1943.

Надійшла до редколегії 21.03.14

О. Машевский, д-р ист. наук, проф.,
Е. Брайлян, студ. магистратуры
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

БРИТАНСКО – ФРАНЦУЗСКОЕ СОПЕРНИЧЕСТВО В КАРИБСКОМ БАСЕЙНЕ В XVII–XVIII ВЕКАХ

Проанализирована борьба Великобритании и Франции в Карибском бассейне. Определены причины обострения отношений между Англией и Францией в Новое время. Рассмотрены экономические, дипломатические, военные аспекты соперничества. Первоначально обе европейские державы стремились усилиться за счет международной торговли. С начала XVIII в. Испанская и Португальская империи в Новом Свете испытывали стагнацию. В первой половине XVII в. Англия и Франция колонизировали острова в Карибском бассейне. Построив колониальный аппарат, метрополии начали борьбу за сферы влияния в регионе. Неизменными составляющими Войны Аугсбургской лиги (1689–1697), Войны за испанское наследство (1701–1714), Семилетней войны (1756–1763) были дипломатическая и военная борьба за островные территории. Исследовано место и роль Вест-Индии в международных отношениях XVII–XVIII вв.

Ключевые слова: Карибский бассейн, Великобритания, Франция, колониализм, Семилетняя война, метрополия, внешняя политика.

O. Mashevsky, Doctor of History, Prof.,
E. Braylyan, Master Stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

BRITISH – FRENCH RIVALRY IN THE CARIBBEAN IN THE XVII–XVIII CENTURIES

The article analyzes the struggle of Great Britain and France in the Caribbean. The reasons of the deterioration of relations between England and France in modern times are described. Considered the economic, diplomatic, military aspects of competition. Initially, both the European powers sought to intensify due to international trade. Since the beginning of the XVIII century. Spanish and Portuguese empire in the New World were experiencing stagnation. In the first half of the XVII century Britain and France colonized the islands in the Caribbean. Constructing the colonial apparatus metropolis began to struggle for influence in the region. Unchanged components of the League of Augsburg War (1689–1697), The War of the Spanish Succession (1701–1714) Seven Years' War (1756–1763) were diplomatic and military struggle for the island territories. Investigated the role and place of the West Indies in international relations in XVII–XVIII centuries.

Key words: Caribbean, the United Kingdom, France, colonialism, Seven-year war, the metropolis, foreign policy.